

AGNIESZKA JANUSZEK-SIERADZKA

W POSZUKIWANIU IDEAŁÓW DAWNYCH EPOK.
MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA NAUKOWA
„IDEAŁ A RZECZYWISTOŚĆ W ŻYCIU SPOŁECZNYM
I KULTURALNYM CZECH I POLSKI W ŚREDNIOWIECZU
I CZASACH NOWOŻYTNYCH”
KRAKÓW, 6–8 X 2025

Międzynarodowa konferencja naukowa „Ideał a rzeczywistość w życiu społecznym i kulturalnym Czech i Polski w średniowieczu i czasach nowożytnych”, zorganizowana w Krakowie w dniach 6–8 października 2025 r., to wspólne przedsięwzięcie Komisji Historii Czech i Stosunków Polsko-Czeskich Komitetu Nauk Historycznych przy Wydziale I Nauk Humanistycznych i Społecznych Polskiej Akademii Nauk i Centrum Badań Śródziemnomorskich i Orientalnych Uniwersytetu Ignatianum w Krakowie. Konferencja była czternastą odsłoną cyklicznych spotkań naukowych¹, organizowanych od

Dr hab. AGNIESZKA JANUSZEK-SIERADZKA, prof. KUL – Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Instytut Historii; adres do korespondencji: Al. Raławickie 14, 20-950 Lublin; e-mail: agnieszka.januszek-sieradzka@kul.pl; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3227-3797>.

¹ Por. Agnieszka Januszek-Sieradzka, „Międzynarodowa Konferencja Naukowa «Elity i masy w społeczeństwach Czech i Polski w średniowieczu i wczesnych czasach nowożytnych», Janowiec nad Wisłą, 6–8 października 2014”, *Roczniki Humanistyczne* 63, nr 2 (2015): 237–242; Januszek-Sieradzka, „Konferencja «Kościół w społeczeństwie w Czechach i w Polsce w średniowieczu i we wczesnej epoce nowożytnej» (Kraków, 8–10 października 2018 r.)”, *Perspektywy Kultury* 23, nr 4 (2018): 161–170; Januszek-Sieradzka, „Międzynarodowa konferencja naukowa «Człowiek w niewoli uczuć. Przyjaźń, miłość, nienawiść w Czechach i w Polsce w średniowieczu i wczesnej epoce nowożytnej», Racibórz, 27–29 września 2021 r.”, *Perspektywy Kultury* 36, nr 1 (2022): 305–313; Januszek-Sieradzka, „Międzynarodowa konferencja naukowa «Zjawiska kary i nagrody w życiu społeczeństw Czech i Polski w średniowieczu i w czasach nowożytnych», Leszno, 25–27 września 2023 r.”, *Rocznik Filozoficzny Ignatianum* 29, nr 4 (2023): 255–264.

Artykuły w czasopiśmie dostępne są na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne – Bez utworów zależnych 4.0 Międzynarodowe (CC BY-NC-ND 4.0)

1996 r. z inicjatywy Komisji. Zgromadziła polskich i czeskich historyków – mediewistów i nowożytników, a także historyków sztuki i historyków prawa oraz specjalistów z nowszych epok, którzy zajmują się badaniem średniowiecznego i nowożytnego ich dziedzictwa. Badacze, którzy spotkali się w Krakowie, reprezentowali osiem polskich i cztery czeskie ośrodki akademickie.

Konferencję otworzyli JM Rektor Uniwersytetu Ignatianum dr hab. Tomasz Homa SJ, prof. UIK, i prof. dr hab. Wojciech Iwańczak, przewodniczący Komisji, który przypomniał długą i obfitą naukowo historię tych cyklicznych spotkań – od pierwszego, które odbyło się w Kłodzku w 1996 r., po trzynaste, zorganizowane w 2023 r. w Lesznie. Podkreślono, że w ciągu niemal trzech dekad stałych i intensywnych kontaktów udało się zbudować trwałe i prężne polsko-czeskie naukowe środowisko historyczne.

Pierwszego dnia, 6 października, wygłoszono osiem referatów. Pierwszy panel „W kręgu wzorców literackich” otworzył referat dr hab. Anny Paner, prof. ucz. (Uniwersytet Gdański), zatytułowany *Władca idealny? Moralne i polityczne dylematy Karola IV Luksemburskiego w świetle jego twórczości literackiej*². Referentka, zwracając uwagę na psychologiczną siłę przymiotnika „idealny”, przyjrzała się wizerunkowi czeskiego króla i cesarza rzymskiego. Z twórczości władcy wynika, że za szczególnie istotne uważał właściwe wychowanie następcy tronu. W konkluzji stwierdziła, że w świetle analizowanych źródeł za najważniejszą cechę władcy-polityka należy uznać skuteczność, także twardą i bezwzględną, która wymaga, by być – jak napisał Kosmas – „złym dla złych”. Wystąpienie dr. Łukasza Burkiewicza (Uniwersytet Ignatianum w Krakowie) zostało zatytułowane *Świat realny a wyobrażony w Europie Środkowej w 1438 roku na podstawie Andanzas y viajes Pero*. Referent zauważył, że opis powstał 15 lat po wyprawie, podróżnik dotarł m.in. do Pragi, Wrocławia i na teren Królestwa Polskiego, przy czym widoczna jest lepsza znajomość Czech – efekt skutecznej autopromocji Luksemburgów w Europie. Szczególnie interesująca jest zagadka spotkania Tafura z królem Władysławem Jagiełłą, którego nie potwierdzają żadne polskie źródła. W referacie zatytułowanym *Wizerunek księcia żagańskiego i głogowskiego Jana II Szalonego w relacji Kaspara Borgenii, autora Rocznika głogowskiego* prof. dr hab. Antoni Barciak (Uniwersytet Śląski w Katowicach) przyjrzał się wizerunkowi księcia Jana (1435–1504) w źródle (doprowadzonym do 1493 r.) autorstwa mieszkańca Głogowa, silnie związanego ze swoim miastem. Borgenii łączył

² Anna Paner przygotowała krytyczną edycję pierwszego polskiego przekładu autobiografii Karola IV – Karol IV Luksemburski, *Liber de gestis meis. Księga moich czynów*, tłum. Magdalena Nowakowska, oprac. Anna Paner (Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, 2019).

Jana z bliską mu ideą jednoczenia ziem śląskich, widoczny jest silny antypolonizm rocznikarza. Przekaz rocznika jest emocjonalny, autor nie kryje swojego zaangażowania, a w świetle ponad 60 imiennych wzmianek Jan, prawowity i legalny władca, jawi się nie tylko jako człowiek skuteczny i aktywny, lecz także okrutny i dopuszczający się niegodnych czynów.

W panelu drugim, „Meandry i pułapki życia społecznego”, mgr Karol Krajewski (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II) wygłosił referat *Urzędnik czy watażka? Komitat liptowski wobec rywalizacji między Piotrem Komorowskim a Pongraczem ze Świętego Mikołusza w latach 1440–1467*, w którym omawiając tytułowy przypadek podkreślił, że dobrze obrazuje on fakt, że w Europie Środkowej późnego średniowiecza urzędniczy ideał często pozostawał fikcją. Formalne tytuły istniały, lecz realną władzę wyznaczały siła militarna, lokalne układy i oportunizm jednostek. Prof. Petr Vorel (Univerzita Pardubice) w referacie *Ideal rodziny szlacheckiej w Czechach w XVI wieku jako wspólnoty związanej więzami krwi i majątku* przyjrzał się kwestii struktury szlacheckiej w Czechach i na Morawach i jej zredukowania w wyniku procesu „zamknięcia stanów” oraz przepływów między nimi, głównie awansu społecznego do stanu rycerskiego lub spadku do stanu poddanych. Dr Šárka Nekvapil Jirásková (Univerzita Pardubice) wygłosiła referat *Manželský svazek na českém venkově v období raném novověku*, w którym przedstawiła sytuację demograficzną i matrymonialną we wsi Stružinec koło Lomnice nad Popelkou, korzystając z metod statystycznych. Na podstawie zachowanych metryk kościelnych prelegentka m.in. ustaliła, że kobiety wstępowały w związki małżeńskie średnio w wieku 24, a mężczyźni – 26 lat, dla 80% z nich było to pierwsze, a dla 20% – drugie lub kolejne małżeństwo, małżeństwa trwały średnio 24 lata, 75% wdowców i 31% wdów zawierało kolejny związek przed upływem roku od śmierci małżonka, a w rodzinie rodziło się najczęściej 6–9 dzieci. Referat mgr Danieli Klvanovej (Univerzita Pardubice) *Wschodnioczeskie wiejskie wdowy na rynku małżeńskim u schyłku czasów nowożytnych* dotyczył obrazu wdowieństwa wyłaniającego się z metryk kościelnych, które dla poddanego obserwacji obszaru zachowały się od około połowy lat osiemdziesiątych XVIII w. i zawierają 1009 przypadków poddanych analizie. Badaczka zwróciła uwagę na niejednoznaczny obraz wdowy w ówczesnym społeczeństwie, z jednej strony, postrzegane były jako samotne kobiety, wiodące smutne życie, z drugiej – jako religijne, pobożne i kultywujące pamięć o zmarłym małżonku. Według ustaleń, średni wiek wdów zawierających kolejne małżeństwo wynosił 29 lat, a aż 70% kobiet wchodzących w następny związek wiązało się z kawalerami, wdowcy byli zdecydowanie drugą opcją w strategiach

mażeńskich wdów z badanego obszaru. Prof. Tomáš Knoz (Masarykova Univerzita, Brno) wygłosił referat *Trzy wzory Jeana-Louisa Raduita de Souchesa. Władca jako ideał chrześcijańskiego rycerza, znawca języków jako ideał erudycji i cnót intelektualnych, jezuicki duchowny jako ideał wiary katolickiej i pobożności*, w którym przedstawił relacje Jeana-Louisa Raduita de Souchesa (1608–1682), francuskiego szlachcica w służbie szwedzkiej i cesarskiej, z trzema wzorami życia i postępowania – cesarzem Leopoldem I Habsburgiem (1640–1705), uczonym i poliglotą Michelelem d’Asquierem (1598–1664) i profesorem retoryki i filozofii, jezuitą Marcinem Strzodą (1587–1649). Na podstawie licznych źródeł, w tym zwłaszcza pomników, rzeźb i dzieł malarskich, referent opisał wpływ trzech wzorców osobowych na życie, działalność i osobowość Raduita de Souchesa, człowieka, który ceniony przez cesarza nie związał się z habsburską dyplomacją, pozostał właścicielem jednego tylko majątku (Jevišovice), komunikował się po francusku i nigdy nie nauczył się dobrze niemieckiego. Co więcej, przeżył konwersję na katolicyzm i stał się fundatorem i opiekunem miejsc pielgrzymkowych, szczególnie czcił francuskich patronów – św. Ludwika i św. Iwo z Bretanii, w czasie bitew nosił pod zbroją figurkę Madonny z Foy (Notre-Dame de Foy) i nigdy nie przyjął kultów charakterystycznych dla pobożności Habsburgów.

Drugiego dnia konferencji (7 października) wygłoszono 10 referatów. Panel „Sekrety przestrzeni materialnej” otworzył referat doc. Petra Kozáka (Slezská univerzita v Opavě/ Zemský archiv v Opavě) *Dvory opavských knížat z rodu Přemyslovců: Předpoklady a skutečnost*, w którym autor postawił pytanie o to, czy książęta opawscy w XV w. byli w stanie utrzymywać dwór, stwierdzając, że jego brak byłby dla nich deklasujący i należy zakładać jego funkcjonowanie. Prelegent wziął po uwagę trzy pokolenia władców – Przemka I opawskiego (ok. 1365–1433), jego synów i wnuków oraz przyjął szerszą niż dwór koncepcję otoczenia (za Tomaszem Jurkiem), rozumianego jako elita dworska wpływająca na decyzje księcia. Wskazał na bardzo daleko idące ograniczenia źródłowe, np. nie zidentyfikowano żadnej wzmianki o jakimkolwiek dworskim urzędzie w tym okresie. Referat dr hab. Agnieszki Januszek-Sieradzkiej, prof. ucz. (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II) *(Re)prezentacja idealna. Ubiory podskarbiego Mikołaja Szydłowieckiego w świetle inwentarza z 1525 roku* dotyczył wizerunku idealnego wysokiego urzędnika dworskiego i dyplomaty w czasach króla Zygmunta Starego wyłaniającego się z unikatowego inwentarza ruchomości należących do podskarbiego wielkiego koronnego (1515–1532), Mikołaja Szydłowieckiego. Opisano w nim wiele elementów ubioru, biżuterię i reprezentacyjną broń białą. Referentka zauważyła,

że ubiory, dodatki biżuteryjne i złotnicze oraz elementy uzbrojenia były łątwym do odczytania niewerbalnym komunikatem o pozycji – majątkowej i politycznej – ich właściciela i manifestacją jego roli. Miały także bardziej pragmatyczne znaczenie polityczne i rodowe – służyły jako podarunki do zjednywania sojuszników, werbowania popleczników, tworzenia społecznych sieci. Inwentarz Mikołaja Szydłowieckiego ukazuje, że podskarbi świetnie zdawał sobie sprawę z tych możliwości i umiejętnie z nich korzystał³. Dr hab. Sławomir Dryja, prof. ucz. (Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie) wygłosił referat *Piwo i jego idealny obraz w nieidealnym świecie XVI i pocz. XVII wieku w świetle dzieł Tadeáša Hájka i Szymona Syreńskiego*, w którym przedstawił rolę i znaczenie piwa według dwóch dzieł o charakterze botaniczno-medycznym. Szymon Syreniusz (ok. 1540–1611), autor *Zielnika*, był profesorem Akademii Krakowskiej, lekarzem i botanikiem, Tadeáš Hájek (1525–1600) – czeskim astronomem, matematykiem i lekarzem, autorem m.in. dzieła *De cervisia*, unikatowego wykładu sztuki piwowarskiej z pogranicza medycyny i botaniki. Z obu dzieł wyłania się obraz napoju dobrego, pożywnego i tuczającego, który – jeśli jest prawidłowo i uczciwie warzony – stanowi także istotny produkt leczniczy.

Moduł „Świat Kościoła” otworzył referat prof. dr hab. Anny Pobóg-Lenartowicz (Uniwersytet Opolski), *Między ideałem a rzeczywistością. Życie wewnętrzne w śląskich klasztorach kanoników regularnych w średniowieczu (wybrane przykłady)*, w którym na podstawie obszernej spuścizny źródłowej konwentów wrocławskiego – Najświętszej Maryi Panny na Piasku i żagańskiego – Najświętszej Maryi Panny i św. Bartłomieja autorka przedstawiła elementy życia wewnętrznego: posłuszeństwo, ubóstwo i celibat, ze szczególnym uwzględnieniem ich nadużywania i łamania. Omówiła przypadki rozłamu w klasztorach poprzez wybór dwóch opatów, konflikty, które kończyły się interwencjami władz świeckich, spory na tle finansowym i majątkowym czy przypadki samowolnego opuszczania wspólnoty. Obraz dopełniały występki dotyczące łamania ślubu ubóstwa (posiadanie własności, przejmowanie dochodów, nieprawidłowe dysponowanie majątkiem) i celibatu (związki z kobietami, uwiedzenia, nieobyczajne zachowanie). Referat dr. hab. Dariusza Karczewskiego, prof. ucz. (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy) *Realia koegzystencji katolików i prawosławnych w późnośredniowiecznej Polsce* dotyczył współistnienia Kościołów katolickiego i prawosławnego w państwie Jagiellonów do końca XV stulecia – od okresu słabego rezonowania rozłamu w 1054 r.

³ W 2026 r. planowana jest publikacja krytycznej edycji tego unikatowego źródła, przygotowanej przez Agnieszkę Januszek-Sieradzką, Marię Molendę i Marcina Starzyńskiego.

w Polsce przez unię florencką w 1439 r. i działalność franciszkanów obserwantów (bernardynów), nastawionych na zwalczanie schizmatyków i herezyków. Autor podkreślił stanowisko XV-wiecznego duchowieństwa w Polsce, które – jak to wyraźnie widać np. u Jana Długosza – stanowczo opowiadało się za koniecznością rebaptyzacji prawosławnych, co oburzało i odpychało także pozytywnie nastawionych do unii prawosławnych. Kolejną odsłoną tego sporu były kontrowersje, które odżyły przy okazji ślubu wielkiego księcia litewskiego Aleksandra Jagiellończyka z prawosławną Heleną moskiewską. Dr hab. Tomasz Graff, prof. ucz. (Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie) wygłosił referat *Konwenty i zakonnicy w świetle najstarszych akt kapituł karmelitów dawnej obserwy w Polsce*, w którym przedstawił najstarsze tego typu źródła do dziejów karmelitów w Polsce z lat 1463–1688. Znajdują się w nich bardzo liczne przykłady życia codziennego zakonników, których w Polsce nazywano franciszkanami trzewickowymi. Sprowadzeni do Polski pod koniec XIV w., w latach 1551–1667 na terenie Rzeczypospolitej mieli 34 klasztory. Intensywny ich rozwój nastąpił w XVII w. na terenach wschodnich ówczesnej Rzeczypospolitej.

Ostatni konferencyjny moduł „Pomiędzy konfesją a polityką” otworzyła prof. Marie Blahová (Univerzita Karlova, Praha), który wygłosiła referat *Ideál a realita ve věci „translace” ostatků sv. Vojtěcha*, poświęcony kwestii interpretacji przekazu czeskiego kronikarza Kosmasa (zm. 1125) na temat wydarzeń związanych ze zdobyciem relikwii św. Wojciecha i ich przeniesieniem do Pragi w 1039 r. Referentka omówiła zamiar Brzetysława (zm. 1055) ustanowienia arcybiskupstwa w Pradze i jego niepowodzenie, pomysł cesarza Henryka III (1017–1056) na łatwe podporządkowanie Brzetysława i przejęcie skarbów, które przywiózł do Czech, opisała również trudną rzeczywistość porażki armii Henryka i pewność siebie Brzetysława, wzmocnioną pierwszym zwycięstwem nad armią cesarską, po którym jednak nastąpiła sroga klęska. Referat dr. Andrzeja Wadasa (Uniwersytet Ignatianum w Krakowie) *Między Pragą a Wilnem. Angielscy jezuita na wygnaniu w Polsce i Czechach w XVI i XVII wieku i ich spojrzenie na Europę Środkową* opisywał losy m.in. 16 jezuitów z Anglii i Irlandii, którzy przebywali w Braniewie w latach 1579–1620. Tytułowi jezuita po pewnym czasie wracali do ojczyzny i choć pozostawali w konspiracji, niejednokrotnie byli chwytni przez władze angielskie. Po aresztowaniu zazwyczaj byli skazywani za zdradę stanu na śmierć, jak kanonizowany w 1970 r., męczennik Edmund Campion SJ (1540–1581), który w czasie swego pobytu w Europie Środkowej wykładał retorykę i filozofię w kolegium św. Klemensa w Pradze. Dr Paweł Nowakowski (Uniwersytet Komisji

Edukacji Narodowej w Krakowie) swój referat *Spór o kompaktaty – między ideałem jedności a rzeczywistością konfliktu* poświęcił kwestii kompaktatów praskich z 1436 r., poddając je historycznemu i teologicznemu oglądowi w dwóch wymiarach – szczegółowym (analiza zapisów umowy) i ogólnym (istota i znaczenie kompaktatów). Referent podkreślił, że dla husytów (utrakwistów) były one triumfem, potwierdzały ich prawowierność przez sobór bazylejski. Tymczasem dla strony katolickiej, reprezentowanej przez papieża Piusa II, oczywista była ich pewna doraźność, która pozwoliła zapobiec dalszemu rozdzwiewkowi. Zamykający konferencję referat dr. hab. Janusza Smołuchy, prof. ucz. (Uniwersytet Ignatianum w Krakowie) *Idea uniwersytetu a rzeczywistość sporów ideologicznych i religijnych w Czechach w świetle „Historii czeskiej” Eneasza Sylwiusza Piccolominiego* dotyczył głoszonego i propagowanego przez Piccolominiego humanistycznego programu uniwersytetu jako wspólnoty, którą osłabia herezja i niewłaściwy sposób funkcjonowania. Prelegent podkreślił znaczenie dekretu kutnohorskiego z 1409 r., który spowodował exodus niemal 2000 profesorów i studentów z uniwersytetu w Pradze i doprowadził do upadku jego znaczenia. Program Piccolominiego, zawarty w jego dziele *Historia Bohemica*⁴, był diagnozą stanu wspólnoty uniwersyteckiej, gdy dochodzi do zaburzenia jej funkcjonowania, oraz receptą na skutki niekorzystnych procesów.

W czasie kilku konferencyjnych dyskusji uczestnicy zastanawiali się nad kwestią skuteczności autopromocji i propagandy, zwłaszcza w odniesieniu do Karola IV, a także innych średniowiecznych władców, problematyką ocen historiograficznych ksiąg śląskich w XV stuleciu, źródeł wiedzy o Europie Środkowej w późnośredniowiecznej Europie Zachodniej, zagadnieniem stałego problemu średniowiecza z najemnymi żołnierzami, zmianami na mapie czeskich rodów szlacheckich w XVI stuleciu, statusem wdów na wsi i w mieście czy rolą ubioru w manifestowaniu pozycji społecznej i politycznej.

Dwudniowe obrady podsumował prof. dr hab. Wojciech Iwańczak, który podkreślił, że geografia konferencji objęła nie tylko ziemie polskie i czeskie, a wśród badanych środowisk były dwory królewskie i książęce, szlachta, duchowieństwo, środowisko wiejskie, przy jednoczesnej bardzo niskiej reprezentacji środowiska miejskiego. Poruszył również kwestię podejścia badaczy do źródeł (podświadome szukanie potwierdzenia własnych tez) i barier źródłowych (brak nowych źródeł, kryzys historii wczesnośredniowiecznej).

⁴ W 2025 r. ukazał się pierwszy polski przekład tego dzieła: Eneaszy Sylwiusza Piccolomini, *Historia czeska*, tłum. Irena Grześczak, przedm. František Šmahel, aneks do przedm. Halina Manikowska, Biblioteka Renesansowa, t. 9 (Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, 2025).

Trzeciego dnia konferencji (8 października) uczestnicy obrad odwiedzili Muzeum im. Emeryka Hutten-Czapskiego (oddział Muzeum Narodowego w Krakowie) z imponującą kolekcją monet, medali i banknotów polskich, której historię przedstawili Mateusz Woźniak, kierownik Gabinetu Numizmatycznego, dr Anna Bochniak i dr Agnieszka Smołucha-Sładkowska. Uczestnicy konferencji zwiedzili również wystawę czasową „Siła wiary – moc wiedzy. Amulety i numizmaty w historii medycyny”, o której opowiedziała jej kurator, dr Agnieszka Smołucha-Sładkowska. W Muzeum Dominikanów, mieszczącym się w murach krakowskiego klasztoru, mieli okazję podziwiać kolekcję cennych eksponatów związanych z 800-letnią działalnością Zakonu Kaznodziejskiego na terenie Polski. Badacze z Polski i Czech zwiedzili także dominikańską Bazylikę Świętej Trójcy z brązową płytą Filipa Kallimacha według projektu Wita Stwosza i franciszkańską Bazylikę św. Franciszka z Asyżu ze wspaniałymi polichromiami i witrażami Stanisława Wyspiańskiego, przepiękną, prowadzącą przez ulice młodopolskiego Krakowa Drogą Krzyżową autorstwa Józefa Mehoffera (w kaplicy Męski Pańskiej) i galerią biskupów krakowskich w klasztornych krużgankach. Przewodnikiem po tych krakowskich kościołach i ich niezwykłych zabytkach był uczestnik konferencji, dr Andrzej Wadas.

Teksty przygotowane na podstawie konferencyjnych referatów zostaną opublikowane. Warto podkreślić, że drukiem ukazał się cały dotychczasowy dorobek Komisyjnych konferencji⁵. Kolejna, piętnasta już, konferencja Komisji

⁵ *Polskie echa husytyzmu. Materiały z konferencji naukowej Kłodzko, 27-28 września 1996*, red. Stanisław Bylina i Ryszard Gładkiewicz (Warszawa: Wydawnictwo Instytut Historii PAN, 1999); *Polaków i Czechów wizerunek wzajemny (X-XVII w.)*, red. Wojciech Iwańczak i Ryszard Gładkiewicz (Warszawa: Wydawnictwo Instytut Historii PAN, 2004); *Polacy w Czechach, Czesi w Polsce X-XVIII wieku*, red. Henryk Gmiterek i Wojciech Iwańczak (Lublin: UMCS, 2004); *Piśmiennictwo Czech i Polski w średniowieczu i we wczesnej epoce nowożytnej*, red. Antoni Barciak i Wojciech Iwańczak (Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2006); *Rola komunikacji i przestrzeni w średniowiecznych i wczesnonowożytnych dziejach. Czech i Polski*, red. Anna Paner i Wojciech Iwańczak (Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, 2008); *Wspólnoty małe i duże w społeczeństwach Czech i Polski w średniowieczu i w czasach wczesnonowożytnych*, red. Wojciech Iwańczak i Janusz Smołucha (Kraków: Księgarnia Akademicka, 2010); *Zwycięzcy i przegrani w dziejach średniowiecznych i wczesnonowożytnych Czech i Polski*, red. Wojciech Iwańczak i Dariusz Karczewski (Kraków: Księgarnia Akademicka, 2014); *Czechy i Polska między Wschodem i Zachodem – średniowiecze i wczesna epoka nowożytna*, red. Tomasz Ciesielski i Wojciech Iwańczak (Warszawa: Wydawnictwo DiG, 2016); *Elity i masy w społeczeństwach Czech i Polski w średniowieczu i wczesnych czasach nowożytnych*, red. Agnieszka Januszek-Sieradzka, Henryk Gmiterek, Wojciech Iwańczak i Paweł Kras (Lublin: Wydawnictwo KUL, 2016); *Świat kobiet w Czechach i w Polsce w średniowieczu i w epoce nowożytnej*, red. Wojciech Iwańczak, Agnieszka Januszek-Sieradzka i Janusz Smołucha (Kraków: Akademia Ignatianum, 2018); *Kościół w społeczeństwie w Czechach i w Polsce w średniowieczu i w epoce nowożytnej*, red. Wojciech Iwańczak,

Historii Czech i Stosunków Polsko-Czeskich PAN na temat buntu i konformizmu w Czechach i w Polsce w średniowieczu i w czasach nowożytnych została zaplanowana na 2027 r.

Agnieszka Januszek-Sieradzka i Janusz Smołucha (Kraków: Akademia Ignatianum, 2020); *Człowiek w niewoli uczuć. Przyjaźń, miłość, nienawiść w Czechach i w Polsce w średniowieczu i wczesnej epoce nowożytnej*, red. Wojciech Iwańczak i Agnieszka Januszek-Sieradzka (Warszawa: Wydawnictwo DiG, 2024); *Rocznik Filozoficzny Ignatianum* 31, nr 1 (2025): 7–354 (red. Wojciech Iwańczak, Agnieszka Januszek-Sieradzka, Janusz Smołucha i Andrzej Wadas).